

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Somerset Maugham, *Catalina*
Copyright © by The Royal Literary Fund
All rights reserved

© 2011 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Eugène Delacroix (1798-1863), *Orfană în cimitir*, 1824,
ulei pe pânză

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României :
MAUGHAM, SOMERSET

Catalina/Somerset Maugham, trad. de Andrei Bantaș. –
Ed. a 2-a, rev. – Iași : Polirom, 2011

ISBN print: 978-973-46-2293-1

ISBN ePub: 978-973-46-2479-9

ISBN PDF: 978-973-46-2478-2

I. Bantaș, Andrei (trad.)

821.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

W. Somerset Maugham

Catalina

Ediția a II-a revăzută

Traducere din limba engleză
de Andrei Bantaș

POLIROM
2011

— Doar ne cunoaștem de-o viață. Mi-e rușine că-mi vorbești cu atîta ceremonie. Au trecut ani și ani de zile de cînd n-am mai auzit un prieten spunîndu-mi pur și simplu Blasco.

Domingo îl învrednici cu zîmbetul său fermecător și dezarmant:

— Dragă Blasco, cei mari n-au prieteni. Acesta este prețul pe care trebuie să-l plătească pentru măreția lor.

— Atunci măcar pentru un ceas să uităm de această biată grandoare a mea și să vorbim între noi ca vechi și buni camarazi ce eram pe vremuri. Greșești, de crezi că te-am uitat vreodată. Am fost mult prea apropiați ca să pot să ajung la așa ceva. M-am ținut mereu la curent cu viața pe care o duci.

— N-a fost prea înălțătoare din punct de vedere moral.

Episcopul se așeză pe un scăunel și-i făcu semn lui Domingo să stea pe celălalt.

— Mai mult decît atît, am ținut legătura cu tine prin scrisorile tale.

— Cum se poate? Nu ți-am scris nici una.

— Nu direct, dar am citit prea multe din poeziile pe care le alcătuiai cînd eram colegi, ca să nu-ți cunosc scrisul. Crezi că nu l-am recunoscut în scrisorile pe care mi le-au trimis tata și fratele meu Martin? Știam foarte bine că ei n-ar fi fost în stare să se exprime cu atîta eleganță și bună-cuviință. Și, pe urmă, mai erau tot felul de expresii, de întorsături de fraze, de reflecții în care ți-am recunoscut spiritul atît de capricios.

Domingo rise încetișor:

— Darurile literare ale lui *don Juan* și ale fratelui tău Martin nu sînt deloc remarcabile. Cînd spuneau că sînt bine sănătoși și că speră că și tu ești la fel și că recolta e slabă, cu asta

își încheiau tratarea subiectului. Pentru propria mea reputație, precum și pentru a lor, mă simțeam obligat să le înviorez afirmațiile nude cu bîrfe de prin oraș și cu diversele metafore și glume nesperioase care îmi veneau în minte.

— Ce trist că ți-ai irosit astfel darurile deosebite, Domingo. Ceea ce eu a trebuit să învăț prin silință și strădanii, tu s-ar părea că ai dobîndit prin intuiție. Adeseori m-ai înspăimîntat pur și simplu prin îndrăzneala gîndurilor tale, prin acea curgere a unor idei neașteptate, ce păreau să țîșnească parcă într-un șuvoi din creierul tău, cu tot atît de puțin efort cum curge apa dintr-un izvor, dar nu m-am îndoit niciodată de mintea ta strălucită. Tu te-ai născut pentru a ieși în evidență și, dacă n-ai fi avut o fire atît de nestăpînită, ai fi putut între timp să ajungi o podoabă strălucitoare a sfintei noastre biserici.

— În schimb, răspunse Domingo, nu sînt decît un biet cărturar fără parale, un dramaturg care nu-și poate găsi actori dornici să-i joace piesele, un scrib care alcătuieste predicile preoților prea netoți ca să și le scrie singuri. Bunule Blasco, mie mi-a lipsit vocația. Viața m-a ispitit și m-a atras încolo și-ncolo. Nu mi-am găsit locul nici la mănăstire, nici în căminul familiei, ci la drumul mare, cu aventurile și pericolele sale, cu întîlnirile neașteptate și diversitatea nemaipomenită a întîmplărilor. Am trăit. Am suferit de foame și de sete, m-au durut picioarele, am fost bătut, am avut parte de toate necazurile care i se pot întîmpla unui om. Am trăit. Și chiar și acum, cînd se apropie bătrînețea, n-am nici un pic de regret pentru anii pe care i-am irosit, căci am dormit și eu pe muntele Parnas. Și cînd mă duc pe jos pînă în cine știe ce sat îndepărtat ca să scriu un hrisov pentru un biet țărănoi fără știință

de carte sau cînd mă așez în cămăruța mea înconjurat de cărțile mele și alcătuiesc replici rimate din piese care nu vor fi jucate niciodată, mă umple o bucurie și un entuziasm atît de mare, încît nu mi-aș schimba viața cu nici un cardinal și nici măcar cu papa.

— Dar nu te temi de mînia care se va abate asupra ta? Răsplata păcatului e moartea.

— Cine îmi pune această întrebare? Episcopul de Segovia sau vechiul meu prieten Blasco de Valero?

— Nu mi-am trădat nici prietenii și nici dușmanii. Atîta vreme cît nu spui nimic împotriva credinței, poți să vorbești slobod.

— Atunci răspunsul meu nu poate fi decît următorul: Știm foarte bine că puterile și harurile Domnului sînt nemărginite și întotdeauna mi s-a părut ciudat că oamenii nu i-au acordat niciodată încrederea că ar avea și înțelepciune. E greu de crezut că Cel de Sus ar fi făurit o lume atît de frumoasă, dacă n-ar fi dorit ca oamenii să se bucure de ea. Adică de ce să le fi dat el stelelor atîta strălucire și păsărilor cîntecele lor dulci și florilor miresmele aromitoare, dacă n-ar fi dorit ca noi să ne bucurăm de ele? Am păcătuit față de oameni și oamenii m-au osîndit. Dumnezeu m-a făcut un om cu patimi omenești și oare mi le-a dat numai ca să mi le țin în frîu și să le sugrum? Mi-a dat spiritul acesta aventuros și dragostea de viață. Ei bine, eu nutresc speranța smerită că atunci cînd voi ajunge față în față cu Creatorul meu, El îmi va trece cu vederea imperfecțiunile și-n privirea Lui voi găsi îndurare.

Episcopul păru cumplit de tulburat. I-ar fi putut spune bietului poet că am fost aduși pe pămînt pentru a-i disprețui deliciile, pentru a ne împotrivi ispitelor, pentru a ne înfrînge patimile

și pentru a ne putea căi. Năzuința noastră fiind ca noi, chiar așa păcătoși mizerabili cum sîntem, să fim găsiți vrednici de comuniunea cu cei binecuvîntați. Dar oare vorbele lui ar fi fost de vreun folos? Nu putea decît să se roage ca, înainte ca moartea să-l cheme la ea, harul lui Dumnezeu să se pogoare asupra acestui biet om, pentru ca el să se pocăiască de relele pe care le-a săvîrșit. Se așternu tăcerea între ei.

— Nu te-am chemat astăzi la mine pentru a te îndemna să-ți îndrepti purtările și să revii pe calea cea bună, spuse în cele din urmă episcopul. Nu mi-ar fi greu să-ți combat opiniile greșite, dar știu de mult cît de ingenios ești în a face relele să pară mai bune și cunosc, de asemenea, plăcerea pe care o găsești în rostirea unor sofisme care să-i necăjească pe ceilalți. Sînt gata să cred că multe din cele pe care le-ai spus au fost doar pentru a te distra pe socoteala mea. Dar ai o nepoată, nu?

— Așa este.

— Ce înțelegi tu din povestea aceasta care a adus neliniște în oraș?

— E o copilă virtuoasă și cinstită. E o bună catolică, dar nu deosebit de evlavioasă.

— De asta mi-e greu să mă îndoiesc, întrucît am înțeles că ție îți datorează educația.

— Dar nu este nici înclinată spre fantezii fără noimă. Ba chiar, așa cum e și normal pentru sărăntoci, e destul de pămînteană și realistă. Nimeni n-ar putea-o acuza că posedă facultatea nefericită a imaginației.

— Atunci crezi că Sfînta Fecioară i s-a înfățișat cu adevărat?

— Aveam mari îndoieli pînă ieri, cînd mi-a repetat întocmai cuvintele pe care le-a folosit Maica Precista. Atunci m-am convins. Tocmai de aceea

te-am căutat. Mi-am dat dintr-odată seama de înțelesul acelor vorbe și am vrut să te cruț de o intervenție inutilă. Dar n-au vrut să mă primească la tine.

Episcopul oftă.

— Nu e cea mai chinuitoare dintre crucile pe care trebuie să le purtăm, faptul că tovarășii noștri de trudă, în solitudinea lor pentru bunăstarea noastră, împiedică accesul la noi al celor pe care ar fi bine să-i vedem.

— Scurgerea timpului n-a micșorat cu nimic afecțiunea care m-a legat de tine în tinerețe, căci, să ne înțelegem, eu, păcătosul, îmi pot permite să cedez impulsurilor oarbe ale inimii mele. Am dorit să te cruț însă de o umilință care știam că avea să fie amarnică pentru tine. În clipa în care fata mi-a repetat întocmai cuvintele rostite de Sfânta Fecioară, am știut cui i-a fost hărăzită sarcina de a o vindeca de infirmitate.

— Mie mi-a spus că Sfânta Fecioară m-a numit pe mine.

— Aceasta a fost o eroare firească pentru o fată care a auzit de mortificările la care te supui, de virtutea și austeritatea ta. Dar Sfânta Fecioară i-a spus că puterea de a vindeca se află în mâinile aceluia dintre fiii tatălui tău care l-a slujit cel mai bine pe Dumnezeu.

— Abia acum am auzit asta.

— Și știi cine e acesta? E limpede ca lumina zilei.

Episcopul păli. Îi aruncă lui Domingo o privire neliniștită, aproape speriată.

— Fratele meu Martin?

— Brutarul.

Pe fruntea episcopului apărură broboane de sudoare. Îl străbătu un fior amarnic, de parcă i-ar fi călcat cineva mormîntul.

— E cu neputință. Desigur, el este un om vrednic, dar atât de lumesc, un mirean.

— De ce să fie cu neputință? Pentru că nu are știință de carte? Este una din tainele credinței noastre strămoșești că Dumnezeu, care l-a înzestrat pe om cu rațiune și prin aceasta l-a ridicat deasupra necuvîntătoarelor, n-a pus pe inteligență chiar atîta preț pe cît ni se spune. Fratele tău e un om simplu și foarte de treabă. Este un soț credincios și un tată iubitor. Și-a cinstit tatăl și mama, i-a hrănit cînd erau flămînzi și i-a îngrijit cînd erau bolnavi. A îndurat cu supunere disprețul tatălui său și jalea și muștrările mamei, căci fiind un gentilom înnăscut, a urmat o îndelnicire care-l cobora în ochii proștilor. A suferit cu bunăvoință disprețul nobilimii și batjocura vulgului. Ca și părintele nostru Adam, și-a cîștigat pîinea cu sudoarea frunții și chiar s-a mîndrit, deși destul de modest, cu faptul că pîinea pe care o face e bună. A acceptat bucuriile vieții cu grațitudine și tristețile ei cu resemnare. A venit în ajutorul celor nevoiași. Este plăcut la vorbă și vesel la față. E prietenul tuturor. Nepătrunse sînt căile Domnului și se prea poate ca, în ochii Celui de Sus, Martin, brutarul, să-l fi slujit mai bine prin viața lui de trudă silitoare și cinstită, prin bunătatea sa iubitoare, prin veselia lui nevinovată mult mai bine decît tine, care ai căutat mîntuirea oamenilor prin rugăciuni și pedepse, sau decît fratele tău Manuel, care se fălește cu femeile și copiii pe care i-a ucis și cu orașele înfloritoare pe care le-a pustiit și le-a dărîmat pînă-n temelii.

Episcopul își trecu ostenit mîna peste frunte. Fața îi era chinuită:

— Domingo, mă cunoști prea bine, zise el cu glas tremurător, ca să crezi că am întreprins acea